

ΕιρΛαρισ 164/2005

Προστασία Καταναλωτή. Πρατήριο καυσίμων. Πώληση και παράλληλη δωρεάν παροχή υπηρεσιών. Γενικοί όροι συναλλαγών. Η γραπτή αναγγελία ότι η διεύθυνση του καταστήματος δεν φέρει ευθύνη για ζημίες, που ενδεχομένως θα προκληθούν στο όχημα κατά τη λειτουργία του πλυντηρίου, αποτελεί καταχρηστικό όρο. Η δωρεάν παροχή της υπηρεσίας δεν αποτελεί λόγο άρσης της υπαιτιότητας. Συρροή συμβατικής και αδικοπρακτικής ευθύνης.

(...) Με την υπό κρίση αγωγή ιστορούνται τα ακόλουθα : Η ενάγουσα τυγχάνει κυρία του υπ' αριθμ. κυκλοφορίας ... ΙΧΕ αυτοκινήτου, κατασκευής εργοστασίων NISSAN, τύπου MICRA, 1300 c.c, μοντέλο έτους 2000. Την 11.3.2005 προσήλθε με αυτό στο πρατήριο υγρών καυσίμων που η εναγομένη διατηρεί στο πρώτο χιλιόμετρο της εθνικής οδού Καρδίτσας - Λάρισας, προκειμένου να εφοδιασθεί με βενζίνη και, στη συνέχεια, εισήλθε στο παραπλεύρως λειτουργούν αυτόματο πλυντήριο αυτοκινήτων της εναγομένης για να πλυθεί. Μετά την ολοκλήρωση του πλυσίματος διαπιστώθηκε ότι, κατά τη λειτουργία του, το αυτόματο πλυντήριο είχε θραύσει την αεροτομή που ήταν τοποθετημένη πάνω από το οπίσθιο παρ-μπριζ του αυτοκινήτου. Η ενέργεια αυτή, η οποία αποδίδεται σε υπαιτιότητα της εναγομένης, προξένησε παρανόμως ζημία στην ενάγουσα, για την αποκατάσταση της οποίας η τελευταία θα υποβληθεί σε δαπάνη 650 ευρώ, όπως αυτή ειδικότερα αναλύεται στην αγωγή. Ιστορείται επίσης ότι εξ αιτίας της ανωτέρω αδικοπραξίας, η ενάγουσα υπέστη ηθική βλάβη, για την ικανοποίηση της οποίας είναι εύλογο να της καταβληθεί χρηματικό ποσό 200 ευρώ. Για τον λόγο αυτό η ενάγουσα ζητά να υποχρεωθεί η εναγομένη να της καταβάλει 850 ευρώ, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής, με απόφαση που θα κηρυχθεί προσωρινώς εκτελεστή και να καταδικαστεί η εναγομένη στη δικαστική δαπάνη. Με το περιεχόμενο αυτό η αγωγή είναι νόμιμη, στηρίζεται δε στις διατάξεις των άρθρων 297, 298, 346, 914, 932 Α.Κ. σε συνδυασμό προς το άρθρο 8 § 1 του ν. 2251/1994 και 176, 907 και 908 § 1 περ. δ' του ΚΠολΔ. Συνεπώς, αφού καταβλήθηκε το προσήκον τέλος δικαστικού ενσήμου μετά των επ' αυτού υπέρ τρίτων εισφορών, πρέπει να ερευνηθεί κατ' ουσίαν, κατά την προκειμένη ειδική διαδικασία των μικροδιαφορών (ΚΠολΔ 466 επ.). Από τις καταθέσεις των μαρτύρων που εξετάστηκαν ενόρκως στο ακροατήριο και διαλαμβάνονται στα ταυτάριθμα με την παρούσα πρακτικά, από το περιεχόμενο των προσκομιζομένων εγγράφων και φωτογραφιών και από την όλη διαδικασία αποδείχθηκε η βασιμότητα της αγωγής, την οποία άλλωστε ομολογεί η εναγομένη. Προς απόκρουση όμως οποιασδήποτε ευθύνης της ισχυρίζεται ότι : α) Το πλύσιμο των αυτοκινήτων στο συγκεκριμένο αυτόματο πλυντήριο της γίνεται δωρεάν, για το λόγο δε αυτό έχει αναρτηθεί στο χώρο λειτουργίας του πινακίδα η οποία αναγγέλλει στους πελάτες ότι η διεύθυνση του

καταστήματος δεν φέρει ευθύνη για ζημίες, που ενδεχομένως θα προκληθούν στο όχημα κατά τη λειτουργία του πλυντηρίου, και β) το μηχάνημα του πλυντηρίου συντηρείται κανονικά και δεν παρουσιάζει λειτουργικές ανωμαλίες, η δε ζημία της ενάγουσας οφείλεται στην αυθαίρετη από αυτή τοποθέτηση αεροτομής στο αυτοκίνητό της, δηλαδή ενός εξαρτήματος που έχει εξαιρεθεί από τις εργοστασιακές προδιαγραφές για την ασφαλή ανταπόκριση του συγκεκριμένου τύπου οχημάτων στο αυτόματο πλύσιμο. Σε σχέση με τους ισχυρισμούς αυτούς, επισημαίνονται τα ακόλουθα: Α) Ο πρώτος τούτων είναι αυτοτελής. Ιστορεί δε ότι η εναγομένη, πέραν της πωλήσεως υγρών καυσίμων, διαθέτει σε ενιαίο επαγγελματικά χώρο και επιχείρηση δωρεάν παροχής υπηρεσιών, που έχει τη μορφή πλυντηρίου οχημάτων. Αποδείχθηκε όμως ότι η παροχή αυτή προορίζεται μόνο για πελάτες του καταστήματος υγρών καυσίμων και όχι για οποιονδήποτε, πράγμα που σημαίνει ότι η φαινομενικά χαρακτηριστική αιτία της δεν αποτελεί γνήσια ελευθεριότητα, αλλά λειτουργεί ως κίνητρο για την προσέλκυση πελατών. Ως εκ τούτου, έχει εφαρμογή εν προκειμένω ο νόμος 2251/1994 για την προστασία των καταναλωτών, στο κανονιστικό πεδίο του οποίου εμπίπτουν και όσοι παρέχουν πάσης φύσεως υπηρεσίες προς το κοινό. Περαιτέρω, η επικαλούμενη γραπτή αναγγελία ότι η διεύθυνση του καταστήματος δεν φέρει ευθύνη για ζημίες, που ενδεχομένως θα προκληθούν στο όχημα κατά τη λειτουργία του πλυντηρίου, αποτελεί γενικό όρο που έχει διατυπωθεί εκ των προτέρων και αφορά όλες τις μετέπειτα συναλλαγές. Σε σχέση με τον όρο αυτό, η διάταξη του άρθρου 2 § 6 του ν. 2251/1994, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 10 § 24 του ν. 2741/1999, ορίζει τα ακόλουθα : «Γενικοί όροι συναλλαγών που έχουν ως αποτέλεσμα τη διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή απαγορεύονται και είναι άκυροι. Ο καταχρηστικός χαρακτήρας γενικού όρου ενσωματωμένου σε σύμβαση κρίνεται αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση, ο σκοπός της, το σύνολο των ειδικών συνθηκών κατά τη σύναψή της και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης από την οποία αυτή εξαρτάται». Ο περιέχων τη διάταξη αυτή νόμος 2251/1994 αποτελεί ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 5.4.1993 «σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές». Στο άρθρο 3 § 1 της εν λόγω Οδηγίας ορίζεται ότι «ρήτρα σύμβασης που δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, θεωρείται καταχρηστική όταν παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί σε βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση», ενώ κατά τη διάταξη του άρθρου 8 αυτής «τα κράτη-μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή διατηρούν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα Οδηγία αυστηρότερες διατάξεις, σύμφωνες προς τη συνθήκη, για να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή». Με τους Γενικούς Όρους των Συναλλαγών (ΓΟΣ), δηλαδή τους όρους που έχουν διατυπωθεί εκ των προτέρων για απροσδιόριστο αριθμό μελλοντικών συμβάσεων, είτε επιχειρείται απόκλιση από ρυθμίσεις του ενδοτικού δικαίου είτε ρυθμίζονται πρόσθετα στοιχεία που δεν

αντιμετωπίζονται από αυτές. Η ρύθμιση της παραγράφου 6 του άρθρου 2 του ν. 2251/1994 αποτελεί εξειδίκευση του βασικού κανόνα του άρθρου 281 Α.Κ, που απαγορεύει την καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος ή την κατάχρηση ενός θεσμού (της συμβατικής ελευθερίας). Άσχετα όμως από την εκτεθείσα γενική ρύθμιση, στην παράγραφο 7 του άνω άρθρου 2 απαριθμούνται ενδεικτικά οι καλούμενοι *per se* καταχρηστικοί όροι, οι οποίοι, σύμφωνα με την τροποποίηση που επέφερε το άρθρο 10 § 24 στοιχείο γ' του ν. 2741/1999, θεωρούνται τέτοιοι «σε κάθε περίπτωση». Μεταξύ αυτών περιέχεται και η περίπτωση ιγ', κατά την οποία καταχρηστικοί είναι και οι όροι που «αποκλείουν ή περιορίζουν υπέρμετρα την ευθύνη του προμηθευτή». Ως προϋπόθεση τίθεται μόνο το γεγονός ότι ο σχετικός όρος δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης. Κατά δε το άρθρο 2 § 10 του ν. 2251/1994, που προστέθηκε με το άρθρο 10 § 24 στοιχείο ε' του ν. 2741/1999, «θεωρείται ότι ο όρος δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, όταν ο καταναλωτής δεν μπόρεσε να επηρεάσει το περιεχόμενό του». Εν όψει της ρητής αυτής απαγόρευσης, η γραπτή αναγγελία προς το κοινό, με την οποία η εναγομένη δηλώνει μονομερώς ότι δεν φέρει καμία ευθύνη για ζημίες που θα προκληθούν κατά τη λειτουργία του πλυντηρίου της, είναι αφ' εαυτής (*per se*) καταχρηστική και επομένως άκυρη, αφού το περιεχόμενό της δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, ώστε να παρασχεθεί στην ενάγουσα η δυνατότητα να το επηρεάσει. Εν όψει τούτων, κατά το μέρος που η ανυπαρξία ευθύνης της εναγομένης στηρίζεται στην εν λόγω απαλλακτική ρήτρα, που φέρεται υπό τη μορφή γενικού όρου των συναπτόμενων με τους πελάτες της άτυπων συναλλαγών, η προβαλλόμενη ένσταση είναι αβάσιμη και απορριπτέα. Β) Ο δεύτερος ισχυρισμός είναι αρνητικός. Με αυτόν δηλαδή προβάλλεται αφ' ενός μεν άρνηση της υπαιτιότητας της εναγομένης, αφ' ετέρου δε αιτιολογείται ανεπτυγμένα γιατί η επέλευση της ζημίας είναι απότοκος παραγόντων άσχετων προς την σφαίρα επιρροής της. Εν όψει της εν λόγω αρνήσεως, αλλά και του συστήματος της νόθου αντικειμενικής ευθύνης που θεσπίζει το άρθρο 8 §§ 3 & 4 του ν. 2251/1994, η μεν ενάγουσα οφείλει να αποδείξει τη ζημία αυτής και την αιτιώδη συνάφειά της προς την παροχή της υπηρεσίας, η δε εναγομένη βαρύνεται να αποδείξει την έλλειψη υπαιτιότητάς της, για την εκτίμηση της οποίας λαμβάνεται υπόψη η ευλόγως προσδοκώμενη ασφάλεια και το σύνολο των ειδικών συνθηκών που αναφέρονται στην πιο πάνω διάταξη, μεταξύ των οποίων η εθελοντική προσφορά του παρέχοντος και η ελευθερία δράσης που αφήνεται στον καταναλωτή. Από την άποψη αυτή, το γεγονός ότι η υπηρεσία φέρεται ότι παρέχεται δωρεάν, δεν αποτελεί λόγο που αίρει την υπαιτιότητα της εναγομένης. (Γιάννη Καράκωστα: Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτή, έκδ. 2004, §§ 496, 517). Τοσούτο μάλλον γιατί η επίμαχη υπηρεσία, όπως αποδείχθηκε, αποτελεί προνόμιο μόνο των πελατών του πρατηρίου υγρών καυσίμων που η ίδια παραπλεύρως διατηρεί, πράγμα που καθιστά εμφανές ότι η παροχή της δεν οφείλεται σε γνήσια ελευθεριότητα, αλλά συνιστά διεύρυνση της κύριας παροχής (πωλήσεως καυσίμων) με στόχο την αύξηση της πελατείας. Ούτε ακόμα η επικαλούμενη τακτική συντήρηση του πλυντηρίου αποκλείει την

υπαιτιότητα της εναγομένης, αφού δεν είναι αποδεδειγμένο ότι αυτή κάλυπτε αποτελεσματικά και τις συγκεκριμένες λειτουργικές παρεκκλίσεις. Προς εξισορρόπηση του αποδεικτικού αυτού ελλείμματος, η εναγομένη ισχυρίζεται ότι η ζημία οφείλεται στην αυτόβουλο εκ μέρους της ενάγουσας τοποθέτηση της καταστραφείσης αεροτομής, η οποία μείωσε την ικανότητα του οχήματος να συμπεριφέρεται με ασφάλεια σε διαδικασίες πλυντηρίου. Τούτο όμως δεν είναι ακριβές, καθόσον, όπως αποδείχθηκε, στο πρόσφατο παρελθόν, το συγκεκριμένο όχημα είχε επανειλημμένως υποβληθεί σε πλύσιμο με το επίμαχο μηχάνημα, χωρίς ποτέ να υποστεί καμιά ζημία. Συνεπώς, η βασιμότητα της αγωγής, σε ό,τι αφορά την αξίωση της ενάγουσας, πρέπει να εκλαμβάνεται ως δεδομένη. Η αξίωση αυτή είναι κατά βάση συμβατική και συγκεκριμένα από τη μίσθωση έργου, μορφή την οποία έχει η παροχή των συγκεκριμένων υπηρεσιών της εναγομένης. Και τούτο γιατί η έννοια της αδικοπραξίας, όπως αυτή προσδιορίζεται στο άρθρο 914 Α.Κ, δεν περιλαμβάνει και την αθέτηση ειδικώς υφισταμένης ενοχής (Α.Π. 718/1980). Ωστόσο όμως, η υπαίτιος ζημιογόνος πράξη ή παράλειψη με την οποία παραβιάζεται μια σύμβαση μπορεί, πέραν της εκ της συμβάσεως, να στηρίζει και αγωγή εξ αδικοπραξίας, όταν και χωρίς τη συμβατική σχέση διαπραττόμενη θα ήταν άδικη, ως αντικείμενη στο γενικό καθήκον να μη ζημιώνει κανείς τον άλλον υπαιτίως (Ολομ. Α.Π. 967/1973). Όταν συντρέχουν οι εν λόγω προϋποθέσεις, όπως εν προκειμένω, συρρέει η ενδοσυμβατική με την εξωσυμβατική (αδικοπρακτική) ευθύνη και κάθε μία από αυτές θεμελιώνει αυτοτελή υποχρέωση αποζημιώσεως. Περαιτέρω, αποδείχθηκε ότι για την αποκατάσταση της ζημίας η ενάγουσα θα υποβληθεί σε δαπάνη: 500 ευρώ, για την αγορά νέας αεροτομής και 100 ευρώ, για την βαφή και τοποθέτησή της. Τέλος, αποδείχθηκε ότι από την ανωτέρω αδικοπραξία η ενάγουσα υπέστη ηθική βλάβη, η οποία, εν όψει της περιουσιακής καταστάσεως των μερών, της αποκλειστικής υπαιτιότητας της εναγομένης, του βαθμού του πταίσματος αυτής (αμέλεια) και του γεγονότος ότι η ζημία δεν επέφερε την στέρηση της χρήσεως του αυτοκινήτου της ενάγουσας, πρέπει να ορισθεί στο ποσό των 100 ευρώ. Έτσι, θα πρέπει συνολικά η εναγομένη να καταβάλει στην ενάγουσα ποσό 700 ευρώ, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής.